

The idea of Mahdism and the culture of expectation and its role in promoting the power and authority of the armed forces of the Islamic Republic of Iran

Dr. Doostali Sanchooli ¹

Abstract

One of the most important issues in promoting the power and authority of the armed forces of the holy system of the Islamic Republic of Iran is the role of the doctrines of Mahdism and the culture of expectation. They believe that in the age of occultation, they should try to increase their military and defense power under the order of the religious leader, who is considered the vicegerent of the Imam of the time (a.s), so that the necessary preparations and grounds for the emergence of that Imam are provided. This research, which was conducted using documentary methods, subject literature, and the necessary theoretical foundations obtained through specialized books, the Internet, and databases, examined the role of the Mahdist ideology and the culture of waiting in promoting the power and authority of the armed forces of the Islamic Republic, and examined and analyzed how to provide the necessary platform for the emergence of Imam Hujat (a.s.). The research results will be applied and used by defense decision-makers. In addition to strengthening hardware power, they should also include strengthening software power resulting from Mahdavi's teachings more on their agenda. This is something that Imam Khomeini (may God have mercy on him) and the Supreme Leader (may God protect him) as the commanders-in-chief of the forces emphasized and continue to emphasize. This approach can, in addition to maintaining the security and authority of the Islamic Republic of Iran, further prepare the ground and groundwork for the emergence of the Imam.

Keywords: Mahdavi thought, Islamic Republic of Iran, armed forces, power and authority, foundation for emergence

1. Assistant Professor, Department of History, Faculty of Literature and Humanities, University of Zabol, Zabol, Iran(d.sanchooli@uoz.ac.ir)

اندیشه مهدویت و فرهنگ انتظار و نقش آن در ارتقای قدرت و اقتدار نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران

دوست علی سنجولی^۱

چکیده

یکی از مسائل بسیار مهم در ارتقای قدرت و اقتدار نیروهای مسلح نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نقش آموزه‌های مهدویت و فرهنگ انتظار می‌باشد. آنان بر این باورند که در عصر غیبت باید تلاش نمایند تا تحت امر ولی فقیه، که نایب امام زمان عجل الله تعالی فرجه محسوب می‌شود بر توان نظامی و دفاعی خود بیفزایند تا مقدمات و زمینه‌های لازم جهت ظهور آن حضرت فراهم گردد. در این پژوهش که با استفاده از روش اسنادی، ادبیات موضوع و مبانی نظری مورد نیاز از طریق کتاب‌های تخصصی، اینترنت و بانک اطلاعاتی به دست آمده است، به نقش اندیشه مهدویت و فرهنگ انتظار در ارتقای قدرت و اقتدار نیروهای مسلح نظام جمهوری اسلامی پرداخته و چگونگی فراهم نمودن بستر لازم برای ظهور حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه را مورد بررسی و تحلیل قرار داده است. نتایج پژوهش کاربردی و مورد استفاده تصمیم‌گیرندگان بخش دفاعی قرار می‌گیرد. آنان می‌بایست علاوه بر تقویت قدرت سخت‌افزاری، تقویت قدرت نرم‌افزاری ناشی از آموزه‌های مهدوی را بیشتر در دستور کار خویش قرار دهند. امری که امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به عنوان فرماندهان کل قوا بر آن تأکید داشتند و دارند. این رویکرد می‌تواند علاوه بر حفظ امنیت و اقتدار نظام جمهوری اسلامی ایران، بستر و زمینه‌ساز ظهور آن حضرت را بیشتر فراهم سازد.

واژگان کلیدی

اندیشه مهدویت، جمهوری اسلامی ایران، نیروهای مسلح، قدرت و اقتدار، زمینه‌سازی ظهور.

مقدمه

یکی از آرمان‌های مشترکی که در همه ادیان الهی و حتی برخی از آیین‌های غیرالهی، به آن بشارت داده شده، اعتقاد به ظهور منجی آخرالزمان است. این موعود آخرالزمانی، در دین

۱. استادیار گروه تاریخ دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه زابل، زابل، ایران (d.sanchooli@uoz.ac.ir).

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۷/۳؛ تاریخ اصلاح: ۱۴۰۲/۹/۲؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۹/۲۰؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۰/۷

زرتشتی «سوشیانت یا سوشیانس» خوانده می‌شود. به تعبیری «همان کالکی هندوان (دهمین تجلی ویشنو)، بودای پنجم بوداییان، ماشیح یهودیان، مسیح مسیحیان و حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مسلمانان است» (آصف آگاه، ۱۳۸۷: ۱۳). پیروان این ادیان معتقدند که منجی موعود در پایان جهان با ظهورش تحولاتی را در این دنیا رقم می‌زند که با زمان قبل از ظهور تفاوت‌های اساسی دارد. در دین اسلام و به ویژه، مذهب شیعه امامیه، این منجی موعود، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، دوازدهمین امام و چهاردهمین معصوم عجل الله تعالی فرجه الشریف است که با ظهورش جهان را از پلیدی‌ها و بی‌عدالتی‌ها و ظلم و ستم پاک می‌گرداند و آرمان‌شهر بشریت را پدید می‌آورد. یکی از تفاوت‌های اساسی که در اعتقاد سایر ادیان و آئین‌ها نسبت به اسلام درباره موعود آخرالزمان وجود دارد، این است که در اسلام بر آماده‌سازی فردی و اجتماعی در زمینه‌های فکری، معنوی، مادی و فیزیکی و حتی جسمی منتظران، جهت فراهم نمودن مقدمات لازم برای تعجیل در ظهور آن حضرت تأکید شده است. «کارکردهای جامعه‌شناختی و روان‌شناختی این اعتقاد همچون امیدآفرینی و آرامش‌بخشی آن در بین متدینان و ایجاد جنبش‌ها و حرکت‌های تاریخ‌ساز و احیاگر در عالم تشیع، واقعیتی تاریخی و غیرقابل انکار است که عقیده به مهدویت را از آرمانی صرفاً ذهنی، روحی و یا فکری خارج کرده و آن را به نیروی محرک در تاریخ مبدل ساخته است» (فلاح رفیع، ۱۳۸۶: ۲۰۶).

بیان مسئله و سؤالات تحقیق

زمان و چگونگی ظهور موعود آخرالزمان، مسئله اصلی منجی باوران و منتظران موعود آخرالزمانی در طول تاریخ بوده و خواهد بود. انسان در طول تاریخ نسبت به آینده و پایان تاریخ دغدغه داشته؛ ولی در عصر حاضر بر این دغدغه‌ها افزوده شده و نگرانی بشر نسبت به آینده و فرجام تاریخ بیشتر گردیده است. موعودگرایان برای رفع نگرانی و دغدغه‌های شان در انتظار فرج و ظهور منجی آخرالزمان به سر می‌برند و امیدوارند وی با ظهورش، نگرانی آنان را برطرف سازد.

مفهوم انتظار در اسلام و مذهب شیعه با دیگر ادیان و مذاهب، تفاوت اساسی دارد. جامعه شیعی به وضع موجود راضی نبوده و برای رسیدن به آرمان مطلوب که داشتن جهانی سرشار از عدالت و امنیت و آرامش است، تلاش می‌نماید. «به عقیده شیعه، هر حکومتی به هر شکل و قالبی غاصب و ظالم است، مگر آن‌که امام معصوم یا نائب او، حکومت را در دست

گیرد» (پورسیدآقایی و همکاران، ۱۳۷۹: ۳۷۶). چنین باوری منتظران ظهور امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف را به جامعه‌ای فعال و پویا تبدیل می‌کند که در برابر زورگویان و متجاوزان به حقوق انسانی انسان‌ها منفعل و بی‌تفاوت نیستند. از این رو آنها باید بر قدرت و توان دفاعی خود در همه ابعاد، به ویژه، بُعد نظامی و دفاعی بیفزایند. ارتقای قدرت و اقتدار نیروهای مسلح که در صف اول مبارزه با غاصبان و ظالمان و دشمنان حکومت آن حضرت قرار دارند، بسیار مهم و ضروری است. براساس آموزه‌های فرهنگ مهدویت، در طول تاریخ منتظران آن حضرت در تلاش بودند تا امکانات و تجهیزات نظامی برای مبارزان با دشمنان آن حضرت را مهیا سازند و ایشان به اذن خداوند، ظهور نموده و حکومت عدالت‌گستر جهانی وعده داده شده را محقق نمایند.

از شیخ حسن جوری، یکی از رهبران جنبش شیعی سربداران نقل شده است که وی براساس آموزه‌های فرهنگ انتظار، مردم را به مبارزه با ظالمان و ستمگران عصر خود دعوت می‌کرد و به مریدان خود می‌گفت که اسامی مبارزان و رزمندگان را تهیه و امکانات و تجهیزات نظامی را فراهم نمایند تا زمانی که حضرت ظهور کرد او را با نیروهای مسلح در مبارزه با دشمنانش یاری نمایند (رک: میرخواند، ۱۳۸۰: ج ۳، ۳۵۹). شیخ حسن جوری در حقیقت به این فرموده امام صادق علیه السلام جنبه عملی می‌بخشید که ایشان به منتظران امام زمان علیه السلام فرمودند:

هریک از شما باید برای قیام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اسلحه تهیه کند، گرچه یک نیزه باشد و اگر خداوند ببیند که کسی چنین قصدی دارد، امید است عمر او را دراز کند تا مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را دریابد و از یاران او شود (الهامی نیا، ۱۳۸۲: ۴۲ به نقل از مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ۳۶۶).

هم چنین یاقوت حموی نقل می‌کند که:

در شهر کاشان، یکی از کانون‌های عمده تشیع در ایران، در ربیع اول قرن سیزدهم میلادی، سران شهر هر روز هنگام سپیده دم، از دروازه خارج می‌شدند و اسب زین کرده‌ای را با خود می‌بردند تا حضرت مهدی در صورت ظهور بر آن سوار شود (پطروشفسکی، ۱۳۵۱: ۱۴).

همین اشاره در روضات الجنات نیز آمده است:

خواجه علی مؤید، اظهار مذهب شیعه کرده، در آن باب غلوی تمام نمود، و سکه و خطبه به نام خود ساخت و هر روز اسبی بیرون می‌کشید که ظهور

امام محمد مهدی خواهد بود (زمچی اسفزاری، ۱۳۳۸: ج ۲، ۲۹).

مقام معظم رهبری در بیانات‌شان به مناسبت جشن نیمه شعبان، این عمل را نوعی عمل نمادین می‌داند که انسان از لحاظ علمی و فکری و عملی باید خود را بسازد و در میدان‌های فعالیت و مبارزه، آماده به کار باشد» (خامنه‌ای، بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم به مناسبت عید نیمه شعبان، ۱۳۸۱/۷/۳۰).

با توجه به این مسئله، در این پژوهش تلاش می‌شود تا ضمن بررسی نقش اندیشه مهدویت در قدرت و اقتدار نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، به این سؤال اساسی پاسخ داده شود که نیروهای مسلح نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران چه نقشی در فراهم نمودن مقدمات و زمینه‌سازی برای تعجیل در ظهور منجی آخرالزمان، حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و تشکیل حکومت جهانی آن حضرت برعهده دارند؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

آگاهی و شناخت درست مفهوم انتظار و آموزه‌های مهدویت، برای منتظران ظهور منجی آخرالزمان به‌ویژه نیروهای مسلح نظام ولایی و مقدس جمهوری اسلامی ایران، موجب ارتقای توان و قدرت دفاعی آنها می‌شود. کسانی که در صف اول مبارزه با دشمنان آن حضرت به عنوان سربازان امام زمان قرار دارند، از این رو ضروری است تا با شناخت دقیق نقش اندیشه مهدویت در قدرت و اقتدار نیروهای نظامی و مجهز شدن آن به تجهیزات پیشرفته دنیا، زمینه لازم برای مبارزه با دجال صفتان و اهریمنان بدخو فراهم گردد و بدین وسیله موانع غیبت آن حضرت برطرف شود و با ظهور ایشان حکومت عدالت گستر جهانی تحقق یابد.

پیشینه تحقیق

به دلیل اهمیت زیاد موضوع منجی موعود آخرالزمان و مسئله سرنوشت جهان و آینده زندگی بشر، تا کنون پژوهش‌های بسیاری در این رابطه صورت گرفته است که برخی از آنها عبارتند از:

نائینی (۱۳۸۰)، در مقاله «جان و جانان: امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف از نگاه مقام معظم رهبری»، صرفاً دیدگاه‌ها و بیانات مقام معظم رهبری را تا سال ۱۳۸۰ پیرامون مهدویت و آموزه‌های مهدوی گردآوری و تدوین نموده و تحلیلی از خود ندارد. کفیل (۱۳۸۳)، در مقاله «عدالت مهدوی در

اندیشه امام خمینی رحمته الله علیه، به جمع‌آوری برخی از بیانات و دیدگاه‌های امام خمینی رحمته الله علیه پیرامون عدالت در حکومت جهانی امام زمان علیه السلام پرداخته است. فلاح رفیع (۱۳۸۶)، در مقاله «مهدویت، فرجام‌اندیشی تاریخ و فلسفه تاریخ هگل»، به مقایسه فرجام‌اندیشی و بحث آینده جهان از نظر اسلام و فلسفه تاریخ هگل پرداخته و تفاوت آموزه‌های مهدویت با دیدگاه فلاسفه تاریخ به‌ویژه هگل را بیان نموده است.

فیروزآبادی (۱۳۸۶)، در مقاله «آینده‌نگاری راه‌بردی در دکترین مهدویت»، با تحلیل آینده‌نگاری در دکترین مهدویت، تلاش نموده تا با ترسیم چهره منتظران واقعی آن حضرت، قالب و راهکارهایی برای همکاری جهانی عدالت‌خواهان و موعودگرایان ارائه کند. پورسید آقایی (۱۳۸۸)، در مقاله «زمینه‌سازی ظهور»، روایات مربوط به زمینه‌سازی برای ظهور را مورد بررسی و نقد قرار داده است. آل‌نبی (۱۳۹۶)، در مقاله «انقلاب اسلامی آغاز ظهور یا زمینه‌ساز ظهور»، دو دیدگاه مربوط به انقلاب اسلامی را درباره این‌که برخی آن را آغاز ظهور می‌دانند و برخی مقدمه و زمینه‌ساز آن، مورد نقد و بررسی قرار داده و به این نتیجه رسیده است که انقلاب اسلامی زمینه‌ساز ظهور می‌تواند باشد نه آغاز ظهور. فتاحی اردکانی و همکاران (۱۳۹۷)، در مقاله «تحلیل مفهوم قدرت و منابع تشکیل‌دهنده آن از دیدگاه جوزف نای»، به بررسی مفهوم قدرت و اقتدار، و منابع قدرت و انواع آن، به‌ویژه، قدرت سخت، نرم و هوشمند از منظر جوزف نای پرداخته و آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده‌اند. دهقان (۱۴۰۰)، در مقاله «الگوی قدرت نظامی ج.ا. ایران براساس فرهنگ مهدویت»، تأکید بر اولویت اول قرار دادن قدرت نظامی براساس فرهنگ مهدویت می‌ورزد و توصیه به تقویت بُعد نرم‌افزاری به تصمیم‌گیرندگان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران دارد.

چنان‌که ملاحظه می‌شود تحقیق مستقلی که به موضوع «اندیشه مهدویت و فرهنگ انتظار و نقش آن در ارتقای قدرت و اقتدار نیروهای مسلح نظام جمهوری اسلامی ایران» پرداخته باشد صورت نگرفته است.

بحث و بررسی

ظرفیت‌سازی و آمادگی نیروهای مسلح جهت فراهم ساختن زمینه لازم برای ظهور حضرت

مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از منظر امام خمینی رحمته الله علیه

امام خمینی رحمته الله علیه جهت فراهم کردن مقدمات و زمینه‌سازی لازم برای تحقق حکومت

جهانی حضرت مهدی عجّل الله تعالی فرجه الکریم، به آحاد مردم مسلمان، به ویژه منتظران واقعی آن حضرت سفارش‌های فراوانی نموده‌اند. انتظار در اندیشه امام خمینی رحمته الله علیه مفهومی جز آمادگی فردی و اجتماعی برای برپایی حکومت جهانی امام عصر عجل الله فرجه ندارد و این اندیشه همان چیزی است که در فرهنگ شیعه بر آن تأکید شده است. بدون شک نیروهای مسلح نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران که تحت فرمان ولی فقیه به عنوان فرمانده کل قوا قرار دارند، بهتر از سایر بخش‌های جامعه سفارش فرمانده خود را دریافته و برای تحقق آن تلاش مضاعفی می‌نمایند. آنها خود را سربازان امام زمان عجل الله فرجه تلقی می‌نمایند و فرمانده و رهبرشان را به عنوان ولی فقیه، نائب امام زمان عجل الله فرجه در عصر غیبت می‌دانند.

از منظر امام خمینی رحمته الله علیه پدیده ظهور یک رخداد فوق‌العاده و بی‌نظیر تاریخ بشریت به شمار می‌رود، ولی هرگز پدیده فراطبیعی و منقطع از اوضاع جاری این عالم نیست، بلکه رخداد ظهور برای برپایی نظام عدل و تحقق حاکمیت همه‌جانبه اسلام و برای سامان دادن به اوضاع زندگی بشر است. بدیهی است که چنین رخدادی همانند دیگر رخدادهای طبیعی مقدمات و بسترهای خاص خود را می‌طلبد که بدون آن تحقق چنین تحول عظیمی امری ناممکن و انتظاری نامعقول است (آل نبی، ۱۳۹۶: ۱۴۰-۱۴۱). امام خمینی رحمته الله علیه در این زمینه می‌فرماید: ما همه انتظار فرج داریم و باید در این انتظار خدمت کنیم. انتظار فرج انتظار قدرت اسلام است و ما باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور ان شاء الله تهیه شود (موسوی خمینی، ۱۳۸۵: ج ۸، ۳۷۴).

نیروهای مسلح نظام جمهوری اسلامی در همین راستا به فرمان رهبرشان گوش داده و از تمام ظرفیت‌های خود برای اجرای آن فرمان بهره می‌برند تا قدرت اسلام و اقتدار جهان اسلام و به ویژه ایران عزیز روزبه‌روز ارتقای بیشتری یابد. این نیروها که در مکتب امام خمینی رحمته الله علیه پرورش یافته‌اند، به خوبی می‌دانند که انتظار فرج انتظاری پویا و پرتحرک است و «باید ماهیت انتظار شناخته شود تا انتظار، انتظاری اسلامی باشد و شیعی و سازنده نه یک تنبلی و تکلیف رهایی و وادادگی» (حکیمی، ۱۳۶۰: ۳۶۶). در زیارت امام زمان عجل الله فرجه نیز آمده که:

خداوند! چنان که دل مرا با یاد حجت خود آباد ساختی، سلاح مرا نیز در یاری او آماده و آخته ساز (آل نبی، ۱۳۹۶: ۱۴۲).

از این سخنان چنین برمی آید که برای زمینه سازی و تهیه مقدمات ظهور، علاوه بر تقویت ایمان و صفای دل، به سلاح و تجهیزات به روز و پیشرفته و کارآمد نیز باید مجهز بود. «در نگاه راهبردی امام خمینی رحمته الله علیه مفهوم غیبت، منتظر را به انزوا نمی کشاند و او را از مسؤولیت های اجتماعی نمی رهااند. امام با نگاه عقل گرایانه به مفهوم انتظار و نه نگاه نقل گرایانه (اخباری) که نقش حداقلی را برای انسان منتظر تعریف می کرد، توانست احساس مسؤولیت فردی و اجتماعی را در سطح جامعه به بالاترین حد ممکن که تشکیل حکومت بود، ارتقا بخشد و ادبیات سلبی انتظار را به گفتمان ایجابی و مثبت اندیش آن بدل سازد» (شجاعی مهر، ۱۳۹۱: ۲۰۲).

امام خمینی رحمته الله علیه درباره ارتقای قدرت منتظران آن حضرت، برای یاری ایشان و مهیا نمودن زمینه های ظهور می فرماید:

این کشوری که کشور ائمه هدی و کشور صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است، باید کشوری باشد که تا ظهور موعود، ایشان به استقلال خویش ادامه بدهد، قدرت خودش را در خدمت آن بزرگوار قرار بدهد که عالم را ان شاء الله به عدل و داد بکشد و از این جورهایی که بر مستضعفان می گذرد، جلوگیری کند (کفیل، ۱۳۸۳: ۳۸).

امام به مردم ایران توصیه می نماید که ایران کشور ائمه و امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است و باید همه منتظران آن حضرت تلاش نمایند تا ایران استقلال خود را در برابر قدرت های زورگو و ظالم حفظ نماید و بر قدرت خویش بیفزاید و این قدرت روزافزون را در اختیار امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف قرار دهد تا حکومت های ظالم را از سرتاسر دنیا براندازد. مسلم است که مورد خطاب امام خمینی رحمته الله علیه علاوه بر احاد مردم ایران، نیروهای مسلح نیز هستند، زیرا نیروهای مسلح در قدرت آفرینی و حفظ استقلال کشور سهم به سزایی دارند و می توانند به عنوان سرباز امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف زمینه ظهور ایشان را مهیا نمایند. امام خمینی رحمته الله علیه آمادگی فردی و اجتماعی را برای احاد مردم، به ویژه، مسئولین و کارگزاران نظام اسلامی یک تکلیف می داند و می فرماید:

ما باید خودمان را مهیا کنیم از برای این که اگر چنانچه موفق شدیم ان شاء الله به زیارت ایشان، طوری باشد که روسفید باشیم پیش ایشان. تمام دستگاه هایی که الان به کار گرفته شده اند در کشور ما، ... باید توجه به این معنا داشته باشند که خودشان را مهیا کنند برای ملاقات حضرت

مهدی عَلَيْهِ السَّلَام (شفیعی سروسناتی، ۱۳۸۸: ۳۶۹).

ظرفیت‌سازی و آمادگی نیروهای مسلح جهت زمینه‌سازی برای ظهور حضرت مهدی عَلَيْهِ السَّلَام از منظر مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری به عنوان خلف صالح حضرت امام خمینی رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ همان اندیشه و تفکر ایشان درباره آموزه‌های مهدویت و فرهنگ انتظار را در بین آحاد مردم و به‌ویژه نیروهای مسلح که تحت فرمان ایشان هستند، تبیین نموده و به آنان و همه مردم ایران، جهت آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی توصیه می‌نماید. ایشان انتظار را این‌گونه معنی می‌کنند:

ما مأمور به انتظاریم؛ انتظار یعنی چه؟ انتظار به معنای مترصد بودن است. در ادبیات نظامی یک چیزی داریم به نام «آماده باش»، انتظار یعنی آماده باش! باید «آماده باش» باشیم. انسان مؤمن و منتظر، آن کسی است که در حال آماده باش است (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۹۶/۲/۲۰).

ایشان علاوه بر آمادگی، به تلاش برای ساختن جامعه‌ای نزدیک به جامعه مهدوی نیز سفارش می‌نماید و به منتظران آن حضرت می‌گوید:

ما که منتظر امام زمان هستیم، باید در جهتی که حرکت امام زمان عَلَيْهِ السَّلَام تشکیل خواهد شد، زندگی امروز را در همان جهت بسازیم و بنا کنیم. البته ما کوچک‌تر از آن هستیم که بتوانیم آن‌گونه بنایی را که اولیای الهی ساختند یا خواهند ساخت بنا کنیم؛ اما باید در آن جهت تلاش و کار کنیم (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۶۸/۲/۲۶).

در آموزه‌های اسلامی نیز آمده است که آن حضرت با ظلم ظالمان و زورگویان دنیا مبارزه می‌کند. بر همین اساس معتقدان به مهدویت در عصر انتظار باید سعی نمایند در راه اجرای عدل و قسط در جامعه و مبارزه با ظلم و بیداد قدم برداشته و از این طریق جامعه را برای ظهور بزرگ پرچم‌دار عدالت مهیا نمایند. متجاوز از ۲۵۰ آیه در قرآن کریم، ظلم، پذیرش و تحمل و سازش و ارتباط با ظالمان را تقبیح و محکوم کرده است (فیروزآبادی، ۱۳۸۶: ۲۰). یکی از ابزارهای مبارزه با ظالمان و بیدادگران قوای مسلح هستند که براساس اندیشه مقام معظم رهبری باید با قدرت به مبارزه ظالمان و مستکبران بپردازند و با تقویت قدرت خویش، برای تعجیل در ظهور ایشان بسترسازی نمایند؛ زیرا به تعبیر ایشان، عدالت با موعظه و نصیحت به

دست نمی‌آید. ایشان می‌فرمایند که مهدی موعود ملت‌ها نمی‌آید ستمگران عالم را نصیحت کند که ظلم و زیاده‌طلبی و سلطه‌گری و استثمار نکنید. با زبان نصیحت عدالت در هیچ نقطه عالم مستقر نمی‌شود. استقرار عدالت، چه در سطح جهانی - آن‌طور که وارث انبیاء انجام خواهد داد - و چه در همه بخش‌های دنیا، احتیاج به این دارد که مردمان عادل و انسان‌های صالح و عدالت‌طلب، قدرت را در دست داشته باشند و با زبان قدرت با زورگویان حرف بزنند (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۸۱/۷/۳۰). البته ظالمان و زورگویان عالم هم در طول تاریخ نسبت به فرهنگ مهدویت بی‌تفاوت نبوده و برای نابودی آن تلاش زیادی کرده‌اند. مقام معظم رهبری می‌فرمایند: اعتقاد به مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریح شیعه را تا امروز از آن همه پیچ و خم‌های عجیب و غریبی که در سر راهش قرار داده بودند، عبور داده است و امروز بحمدالله عزت و پرچم سربلندی اسلام و قرآن، در دست شما ملت مسلمان و شیعه ایران است. هر جا که چنین اعتقادی باشد، همین امید و مبارزه وجود دارد. به همین خاطر، یکی از اساسی‌ترین کارهای استعمار و استکبار و ایادی آنها، این بوده است که عقیده امید و مبارزه را در دل مردم از بین ببرند. امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریح کسانی را لازم دارد که در مقابل پدیده‌های تلخ و دشوار، مردد و متزلزل نشوند و عقب‌نشینند تا بتوان با اینها وارد کار عظیمی بشود که قرار است دنیا را متحول کند... ایشان باید در مقابل همه مشکلات بایستد، یک سیستم قوی لازم است که افراد آن غیرمتزلزل باشند. بصیرت نافذ و راسخ داشته باشند که هیچ مشکلی آنان را مردد نکند و امام عزیز ما این‌گونه بود... امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریح افرادی را لازم دارد که آگاه، بصیر، خبیر، متوکل به خدای متعال، توجه‌کننده به جزئیات و آن‌گاه فداکار، کاردان در اداره جامعه و رزمجو با دشمن باشند (نائینی، ۱۳۸۸: ۴۱). افرادی با چنین صفات و ویژگی‌هایی که مقام معظم رهبری برای منتظران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریح برشمرده‌اند، در نیروهای مسلح ما در هشت سال دفاع مقدس و مبارزه با داعش و مدافعان حرم کم نبودند که با دجال‌صفتان به مبارزه برخاستند. شهید بزرگوار سپهبد حاج قاسم سلیمانی و شهید محسن حججی را که تربیت شده مکتب امام و رهبری بودند، می‌توان از زمره آنان برشمرد. آنان و افرادی نظیر ایشان، تا آخرین قطره خون خود برای زمینه‌سازی ظهور مولای خود و رضایت نایب ایشان فداکاری و جان‌نثاری نمودند. بحمدالله، همانند این بزرگواران در نیروهای مسلح ما که خود را سرباز ولایت می‌دانند، کم نیستند.

نگاه امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری جهت آمادگی نظامی و تجهیزاتی منتظران امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریح برخاسته از آموزه‌های دین اسلام و مذهب تشیع است که امامان شیعه به آمادگی

رزمی سفارش کرده‌اند. در همین راستاست که امام صادق علیه السلام به منتظران حضرت قائم سفارش می‌کند که:

خودتان را برای قیام قائم آماده سازید، گرچه به فراهم آوردن یک تیر باشد (نعمانی، ۱۴۲۲ق: ۳۲۰).

در جای دیگر آن حضرت می‌فرماید:

هر کس چهارپایی را در انتظار امر ما مهیا سازد درحالی که بر دشمن ما غضبناک و منسوب به ما (شیعه) باشد، خداوند روزی اش را وسیع و سینه-اش را گشاده گرداند و او را به آرزویش برساند و به برآورده شدن حاجت-هایش کمک کند (پورسیدآقایی، ۱۳۸۸: ۳۰؛ به نقل از کلینی، ج ۶، ۵۳۵).

مجهز شدن به تیر و تهیه چهارپا (اسب) از تجهیزات نظامی آن عصر بوده و امام به مجهز شدن به سلاح توصیه می‌نماید. مسلم است که این توصیه بیشتر به نیروهای مسلح است که برای یاری قائم باید مجهز به سلاح ایمان و تجهیزات پیشرفته بشوند؛ زیرا با موعظه و نصیحت، ظالمان از سر راه عدالت خواهان کنار نمی‌روند. اگر آحاد مردم و به ویژه، نیروهای مسلح با قدرت ایمان و تجهیزات خود زمینه را برای حکومت حضرت حجت علیهم السلام فراهم نکنند، چه بسا به تعبیر مقام معظم رهبری تاریخ تکرار شود و آنچه برای حکومت امیرالمؤمنین علیه السلام روی داد، برای امام زمان علیه السلام، نیز روی دهد. مقام معظم رهبری عدم توفیق حضرت علیه السلام در حکومت و شهادت در محراب آن حضرت را به دلیل عدم زمینه‌های آماده برای حکومت آن حضرت می‌داند (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۷۶/۹/۲۶). در این آمادگی علاوه بر آحاد مردم، نیروهای مسلح نقش به‌سزایی دارند.

مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، جوانان مؤمن انقلابی که نیروهای مسلح را هم شامل می‌شود، مورد خطاب قرار داده و می‌فرماید:

دهه‌های آینده دهه‌های شماسست و شما باید که باید کارآموده و پیرانگیزه از انقلاب خود حراست کنید و آن را هرچه بیشتر به آرمان بزرگش که ایجاد تمدن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواحنا فدا) است، نزدیک کنید (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲).

جایگاه قدرت و اقتدار نظامی و دفاعی در زمینه‌سازی ظهور حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

یکی از مسائل بسیار مهم در زمینه‌سازی ظهور و تشکیل حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، نقش قدرت و اقتدار نظامی و دفاعی نیروهای مسلح است که شامل قدرت سخت‌افزاری و نرم‌افزاری می‌باشد. به کارگیری درست و بهینه این دو مؤلفه توسط قوای مسلح، می‌تواند علاوه بر حفظ استقلال، امنیت و رفاه و آسایش، گسترش عدالت و رفع ظلم در جامعه قبل از ظهور، بستر و زمینه‌ساز ظهور حضرت حجت عجل الله تعالی فرجه الشریف و تشکیل آرمان شهر مهدوی نیز گردد. تمدن نوین اسلامی که مقدمه طلوع خورشید ولایت و تشکیل حکومت عدالت‌گستر امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف می‌باشد، نویدبخش حاکمیت مستضعفان و انسان‌های صالح است که خداوند متعال وعده آن را در قرآن کریم بشارت داده است:

﴿وَتُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ * وَتُكِنُّ هُمُ فِي الْأَرْضِ وَتُرى فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ﴾ (قصص: ۵-۶)؛

اراده ما بر این قرار گرفته است که به مستضعفین نعمت بخشیم، و آنها را پیشوایان و وارثین روی زمین قرار دهیم! حکومت‌شان را پابرجا سازیم و به فرعون و هامان و لشکریان آنها آنچه را بیم داشتند از این گروه نشان دهیم. همچنین، در جای دیگر آمده است:

﴿اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ (حدید: ۱۷)؛
بدانید خداوند زمین را بعد از مرگ آن زنده می‌کند. ما آیات [خود] را برای شما بیان کردیم، شاید بیاندیشید.

مفسران مردن زمین را کنایه از فساد آن در اثر ظلم و جور دانسته و زنده شدن آن را به واسطه ظهور اسلام و محو آثار ستمگران قلمداد می‌کنند (مجلسی، ۱۳۳۹: ج ۱۳، ۶۳).
عدالت‌خواهی از آرمان‌های بشر در طول تاریخ بوده است و خداوند متعال یکی از اهداف فرستادن پیامبران را برقراری عدالت و گسترش آن در جامعه معرفی کرده است:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ (حدید: ۲۵).

بدیهی است که عدالتی را که پیامبران برای برقراری آن فرستاده شده بودند، به صورت کامل نتوانستند آن را در سرتاسر زمین محقق نمایند؛ اما حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با تشکیل حکومت جهانی و بسط و گسترش آن در سرتاسر گیتی محقق خواهد کرد. پیامبر بزرگوار اسلام صلی الله علیه و آله درباره حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می فرماید:

سوگند به آن که مرا به حق به پیامبری برانگیخت، اگر از دنیا جز یک روز باقی نماند، آن روز را خداوند می گستراند تا فرزندم مهدی قیام کند؛ پهنه زمین به نور او روشن گردد و حکومت او شرق و غرب گیتی را فرا گیرد (ابن بابویه، ۱۳۹۵ق: ج ۱، ۲۸۰).

امام باقر علیه السلام در باره تشکیل حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می فرماید:
گویا من یاران قائم را می بینم که بر شرق و غرب جهان احاطه یافته اند و همه چیز تحت فرمان آنان است (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ۳۲۷).

منجی آخرالزمان از دیدگاه اسلام، حکومت جهانی خود را با عدالت خواهد گسترانید و به عبارتی او عدالت گستر است. از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله روایتی است که می فرماید:
شما را به حضرت مهدی علیه السلام مژده می دهم که او زمین را پر از عدل و داد می کند همان طور که پر از ظلم و ستم شده است (مجلسی، ۱۳۳۹ق: ج ۱۳، ۳۹).

امام صادق علیه السلام در مورد فراگیر شدن عدالت در زمان امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرمودند:
به خدا قسم، عدالت را در خانه های مردم خواهد برد، آن چنان که سرما و گرما به درون خانه ها نفوذ می کند (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ۳۶۲).

عدالت کامل زمانی محقق می شود که ظلم و پذیرش آن از بین برود. بدیهی است که تحقق عدالت و محو ظالمان و دجال و دجال صفتان و اهریمن سیرتان در جهان پیش از ظهور و حتی پس از آن، به مؤلفه های مختلفی بستگی دارد که یکی از مهم ترین آنان قدرت و توانایی های نظامی نیروهای مسلح می باشد. حال باید دید که قدرت و اقتدار نیروهای مسلح چگونه باید روزافزون شود و ارتقا یابد تا زمینه برای ظهور و تشکیل حکومت جهانی حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف فراهم گردد؟

قدرت، عبارت است از فرصت و توانایی که یک بازیگر با جایگاهی که دارد، می تواند اراده

خودش را با وجود مقاومت دیگری و به رغم میل دیگران، اعمال و اجرا کند و به فرد امکان می‌دهد تا اراده‌اش را حتی به رغم مقاومت دیگران بر آنها تحمیل کند (سیدباقری، ۱۳۹۰: ۷۱). از مفاهیم همسوی قدرت، اقتدار است. در لغت اقتدار به معنای قدرت یافتن، قدرت داشتن، توانا شدن و توانایی می‌باشد (عمید، ۱۳۸۹: ۱۵۴). در زبان عربی اقتدار از ماده قدر مشتق و معنای آن «القوه» بیان می‌شود. القوه به فارسی نیرو و توانایی ترجمه شده است. معادل واژه اقتدار در زبان انگلیسی کلمه (authority) است. این اصطلاح در دیکشنری آکسفورد «حق یا قدرت فرمان دادن و به تمکین درآوردن دیگران» معنا شده است. برای این اصطلاح معانی دیگری همچون: قدرت، اختیار، صلاحیت، حق، صاحب اختیار، دارای حق، مرجع، مرجعیت، مسئولان امور، منبع موثق، سلطه، قدرت مشروع، آمریت، وثاقت و حجیت نیز ذکر شده است (لاریجانی و غلامی ابرستان، ۱۳۹۰: ۶۹). قدرت نعمتی است که می‌توان از آن بهره‌های فراوان گرفت تا جامعه انسانی به آرمان‌های متعالی خود دست یابد. قدرت دارای مؤلفه‌هایی به شرح زیر است:

قدرت در نگاه برخی افراد همانند جُزف نای به دو نوع «سخت» و «نرم» قابل تقسیم‌بندی است. البته وی به نوع سومی تحت عنوان قدرت هوشمند نیز اشاره می‌کند و می‌گوید:

من در سال ۲۰۰۴م با طرح اصطلاح قدرت هوشمند و به قصد مقابله با سوء برداشتی دال بر کفایت تنها قدرت نرم برای یک سیاست خارجی کارآمد، این مفهوم را مترادف توانایی تلفیق منابع قدرت سخت و نرم برای دستیابی به راهبردهایی کارگشا عنوان کردم (نای، ۱۳۹۲: ۴۹).

بنابراین قدرت هوشمند شناسایی هر دو نوع قدرت سخت و نرم و استفاده از آنها در شرایط مختلف برای رسیدن به نتیجه است (فتاحی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۶). در بُعد قدرت نظامی هم می‌توان قائل به تقسیم‌بندی قدرت نظامی، به قدرت سخت، نرم و هوشمند بود.

۱. قدرت سخت

قدرت سخت ناشی از ابزار و ادوات و تجهیزات نظامی است. راهبردهای قدرت سخت همواره متکی بر توان و قابلیت سازمان‌های نظامی است (دهقان، ۱۴۰۰: ۳۳۵). دین اسلام بر توان نظامی و آمادگی دفاعی تأکید دارد و مسلمانان را به تقویت نظامی و آمادگی رزمی تشویق می‌کند. خداوند در آیه ۶۰ سوره انفال می‌فرماید:

﴿وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تُظْلَمُونَ﴾؛

هر نیرویی در قدرت دارید، برای مقابله با آنها [= دشمنان]، آماده سازید! (و همچنین) اسب‌های ورزیده (برای میدان نبرد)، تا به وسیله آن، دشمن خدا و دشمن خویش را بترسانید! (و همچنین) گروه دیگری غیر از اینها را، که شما نمی‌شناسید و خدا آنها را می‌شناسد! و هرچه در راه خدا (و تقویت بنیه دفاعی اسلام) انفاق کنید، به طور کامل به شما بازگردانده می‌شود، و به شما ستم نخواهد شد!

مقام معظم رهبری در بیان معنای «رباط الخیل»؛ در این آیه می‌فرماید:

به اسب‌های سواری که در عصر بعثت پیامبر اعظم ﷺ، از کارآمدترین و مهم‌ترین وسایل برای تقویت بنیه نظامی محسوب می‌شد، «رباط الخیل» گفته می‌شود. در آیه شریفه «رباط الخیل» به کلمه «قوه» عطف شده است. چنین عطفی معمولاً برای رساندن اهمیت معطوف و نقش اساسی آن نسبت به دیگر مصادیق است. به تعبیر دقیق‌تر منظور از «رباط الخیل»، ابزار و ادوات است، در آن زمان اسبان تندرو و سواری، نقش اساسی را در میان ادوات جنگی بازی می‌کردند و بیان قرآن به دلیل اهمیت زیاد آن بوده است. امروز نیز «ابزار بایستی ابزار پیشرفته باشد. ما در زمینه مسائل ابزار، در دوران حکومت طاغوت، هم وابسته بودیم، هم عقب مانده بودیم، هم نابلد بودیم، بعضی از چیزها را داشتیم، اما بلد نبودیم از آنها استفاده کنیم! خصوصیت حاکمیت طاغوت همین‌هاست. ابزار بایستی پیشرفته باشد، بایستی ناوابسته باشد، ابزار مال خود شما باید باشد، خود شما بایستی ابزار را به وجود آورده باشید، تولید کرده باشید، ابداع کرده باشید، به معنای حقیقی کلمه مالک ابزار باید باشید. [ابزار] به روز باید باشد (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۷/۲۱).

بنابراین نیروهای مسلح باید برخوردار از تجهیزاتی باشند که رهبری به آن توصیه نموده و با این ادوات و تجهیزات می‌توانند مقدمات ظهور را ان شاء الله فراهم نمایند، همان‌طور که در

حال حاضر تجهیزات پیشرفته موشکی و پهبادی و سایر ادوات نظامی چشم جهانیان را خیره نموده و رعب و وحشت در دل دشمنان خدا و دشمنان امام زمان علیه السلام ایجاد نموده است. علاوه بر مجهز شدن به قدرت سخت، باید نیروهای مسلح بر قدرت نرم خویش نیز بیفزایند تا بیشتر مقدمات ظهور فراهم گردد و موانع غیبت آن حضرت مرتفع گردد.

۲. قدرت نرم

جوزف نای معتقد است که:

قدرت نرم روشی است برای رسیدن به نتایج دلخواه بدون تهدید و تشویق آشکار و محسوس. از دیدگاه وی منابع قدرت نرم هر کشوری تا حد زیادی ریشه در فرهنگ، ارزش‌های سیاسی و سیاست خارجی دارد. در حقیقت این سه منبع غیرمادی و نامحسوس در مقابل منابع مادی و محسوس قدرت سخت از جمله ابزار و ادوات نظامی قرار می‌گیرند (فتاحی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۹).

مقام معظم رهبری علاوه بر تأکید بر ارتقای روزافزون قدرت سخت نیروهای مسلح، دربارهٔ قدرت نرم قوای نظامی و انتظامی می‌فرمایند:

نیروهای مسلح توانمند، آن نیروهایی هستند که انگیزه و معنویت و عزم راسخ در آنان بتواند روش‌های آنها، رفتارهای آنها و حرکت آنها را در عرصه‌های مسئولیت شکل بدهد، جهت بدهد و هدایت کند. اگر ایمان نباشد، بصیرت نباشد، عزم راسخ نباشد، نگاه بلندمدت به انتهای صفوف دشمن نباشد، تعداد جمعیت یا کثرت عدّه و عدّه نظامی و تجهیزات، سرنوشت‌ساز نخواهد بود. جمعیت زیاد در نیروهای مسلح یا حتی تجهیزات پیشرفته یا حتی آموزش‌های روزآمد به تنهایی کافی نیستند که نیروهای مسلح متعلق به یک کشور و ملت را موجب توانایی و اقتدار آن ملت قرار بدهند؛ لازم است ایمان باشد، عزم باشد، احساس مسئولیت باشد، فهم حقیقت مسئولیت نیروهای مسلح وجود داشته باشد؛ اینها است که می‌تواند نیروهای مسلح را به معنای واقعی کلمه رکن اقتدار یک ملت قرار بدهند» (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۹۳/۸/۲۶).

معظم له بر این باور است که برای تحقق ظهور امام زمان عجل الله فرجه، وجود ظلم و جور، شرط کافی نیست و وجود انسان‌های صالح، انگیزه‌های قوی، ایمان‌های راسخ، گام‌های استوار و دل‌های روشن نیز لازم و ضروری است (نائینی، ۱۳۸۰: ۴۱). این همان مجهز شدن به قدرت نرم است که ناشی از ارزش‌های اسلامی و مهدوی می‌باشد.

دانش و آگاهی از زمره قدرت نرم نظامیان و فرماندهان آنان محسوب می‌شود. مقام معظم رهبری دانش و آگاهی در همه ابعاد را برای نظامیان ضروری می‌داند و می‌فرماید:

نظامیان در جمهوری اسلامی ایران باید مردمان دانشمند و فرزانه و دارای نگاه با معرفت و شناخت نسبت به همه مسائل جامعه، بلکه همه مسائل آفرینش باشند (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۸۳/۱۰/۲).

مسلم است که توانایی‌های معرفتی بر توان قدرت نرم نیروهای مسلح می‌افزاید و آنان را مقتدرتر می‌نماید.

فرهنگ مقاومت و شهادت نیز از قدرت نرم رزمندگان مسلمان محسوب می‌شود. شهادت‌گرایی از واژگانی است که با فرهنگ ایرانیان عجین گشته و پس از انقلاب اسلامی ایران و بالاخص در دوران دفاع مقدس، در قالب فرهنگ استقامت، سلحشوری و فداکاری نمود یافته است. فرانسیس فوکویاما می‌گوید:

شیعه پرنده است که افق پروازش خیلی بالاتر از تیر رس ماست. این پرنده دارای دو بال است، یک بال سرخ و بال دیگر سبز. بال سرخ شیعه شهادت‌طلبی است، که ریشه در کربلا دارد و شیعه را فنا ناپذیر کرده است (ایزدی، ۱۳۸۷: ۸).

بال سبز نیز اعتقاد به ظهور منجی آخرالزمان حضرت مهدی عجل الله فرجه است که موجب می‌شود شیعه و منتظران آن حضرت تن به وضع موجود ندهند و در برابر ظلم و ستم سر فرود نیاورند و امید به تشکیل آرمان شهر مهدوی داشته باشند و برای تحقق آن زمینه‌سازی نمایند. ارتقای قدرت نرم و مؤلفه‌های مختلف آن از جمله فرهنگ شهادت و فرهنگ مهدویت موجب ارتقای قدرت نرم و بالندگی آن می‌گردد و در دل منتظران آن حضرت نور امید را روشن‌تر می‌نماید.

۳. قدرت هوشمند

جوزف نای، قدرت هوشمند را مترادف توانایی تلفیق منابع قدرت سخت و نرم برای دست-

یابی به راهبردهایی کارگشا عنوان کرده است. در قدرت هوشمند، یک کشور به طور هوشمندانه همه داشته‌های مادی و معنوی قدرت خود را برای کسب مطلوبیت‌ها به کار می‌بندد. قدرت هوشمند برآیند نقاط قوت و حذف نقاط ضعف در قدرت سخت و نرم است (فتاحی اردکانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۴۵). از نظر نای، هوشمندی در به کارگیری قدرت یعنی استفاده بهینه، به جا و زیرکانه از منابع موجود قدرت در حوزه‌های سخت و نرم است. درحقیقت ایشان هیچ کدام از انواع قدرت را نفی نمی‌کند، بلکه با توجه به موقعیت زمانی و مکانی به کارگیری ترکیبی و توأم آن‌ها را امری هوشمندانه و در راستای منافع ملی کشور می‌داند (همان: ۱۴۹).

مقام معظم رهبری در تفسیر آیه ۶۰ سوره انفال در باره قدرت هوشمند خطاب به نیروهای مسلح می‌فرماید:

منظور از قوه در آیه شریفه، توانمندی و قدرت است که به اقتضای زمانه و اجتماع می‌تواند در هر عنصری اعم از سیاسی، نظامی، اقتصادی، فرهنگی و علمی ظهور پیدا کند. در زمانی منظور از قوه ظهور تفنگ و سلاح بود، اما اکنون در هر آنچه سبب تفوق بر دشمن گردد، قابل استفاده است. «آنچه درباره آن باید آمادگی ایجاد کنید، اولاً «قوه» است... «قوه» یعنی قدرت، یعنی توان و نیرو»، «فقط هم قوه نظامی نیست، البته قوه نظامی هم هست، اما فقط قوه نظامی نیست.» «قوه اعم است از قوه مادی و معنوی، از قوه اقتصادی و نظامی، از قوه علمی و اخلاقی» است (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۹۸/۷/۲۱).

بدون شک، این تعبیر معظم له از قوه همان مفهوم به کارگیری قدرت هوشمند است که ترکیبی از قدرت سخت و نرم می‌باشد و امروزه از آن تعبیر به جنگ ترکیبی نیز می‌شود. در همین راستا ایشان، تقوا، تواضع، فروتنی و گذشت در برابر ضعفا و مقاومت در برابر زورمندان و ستمگران که از صفات سربازان امام زمان علیه السلام می‌باشد، را به منتظران آن حضرت سفارش می‌کند (نائینی، ۱۳۸۰: ۴۱).

بدیهی است، مجهز شدن به انواع قدرت سخت، نرم و هوشمند، موجب نزدیک شدن جامعه به جامعه عصر ظهور و تعجیل در ظهور می‌گردد. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرماید:

شما مردم عزیز - به خصوص شما جوان‌ها - هرچه که در صلاح خود، در معرفت و اخلاق و رفتار و کسب صلاحیت‌ها در وجودتان بیشتر تلاش کنید، این آینده را نزدیک‌تر خواهید کرد، اینها دست خود ماست (همان: ۴۲).

به تعبیر معظم له، کسب صلاحیت‌های سرباز بودن امام زمان علیه السلام دست خود ماست و باید تلاش کنیم خودمان را بیشتر شبیه یاران آن امام بزرگوار نمائیم تا زمینه ظهورشان فراهم گردد. کسب بیشتر این صلاحیت‌ها با کسب علم و معرفت امکان‌پذیر است.

نقش شکوفایی علم و دانش در ارتقای قدرت و اقتدار نیروهای مسلح جهت زمینه‌سازی ظهور

یکی از راه‌های تقویت قدرت و اقتدار نیروهای مسلح بهره‌مندی از علم و دانش است که به وسیله آن می‌توان همه مؤلفه‌های قدرت، اعم از سخت، نرم و هوشمند را ارتقا داد؛ همان - طور که یکی از عوامل قدرت و اقتدار منجی آخرالزمان پس از ظهور در مبارزه با ظالمان و ستمگران، استفاده از علم و دانش است؛ در جامعه قبل از ظهور نیز می‌تواند در زمینه‌سازی ظهور و فراهم کردن مقدمات آن نقش مهمی داشته باشد. بنابراین در جامعه قبل از ظهور که منتظران تلاش می‌نمایند برای تعجیل فرج زمینه‌سازی نمایند، باید مجهز به علم و دانش شوند و از این نعمت بزرگ خداوند برای حل مشکلات پیش روی خود بهره ببرند، به‌ویژه نیروهای مسلح که در صف اول مبارزه با دشمنان خدا و دشمنان امام زمان علیه السلام قرار دارند، باید جهت بهره‌مندی از علم و دانش و دستاوردهای علمی و فنی عالمان و اندیشمندان بیشتر استفاده نمایند.

در دین اسلام به علم و دانش توجه زیادی شده است و منتظران ظهور منجی بر این عقیده هستند که در عصر پس از ظهور منجی علم و دانش در آن جامعه شکوفا می‌شود و بسط و گسترش زیادی می‌یابد. به طوری که براساس برخی روایات شکوفایی دانش بشری در آن عصر بدان جا می‌رسد که ۲۵ حرف از ۲۷ حرف کل دانش، کشف و در میان مردم منتشر می‌شود (مجلسی، ۱۴۰۴ق: ج ۵۲، ۳۳۶). امام باقر علیه السلام درباره رشد علم و فرهنگ در جهان پس از ظهور منجی عالم بشریت می‌فرمایند:

در زمان حکومت مهدی علیه السلام به همه مردم، حکمت و علم بیاموزند تا آن جا که زنان در خانه‌ها با کتاب خدا و سنت پیامبر قضاوت می‌کنند (نعمانی،

۱۴۲۲ق: ۲۴۵).

یکی از اصول و هدف اصلی انبیاء گسترش علم و دانایی بوده است. «آنان انسان‌ها را به فراگیری علم در تمام زمینه‌ها دعوت کرده‌اند، از شناخت خود تا شناخت خداوند و از شناخت کوچک‌ترین ذره تا شناخت جهان هستی. در دوران حکومت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف همه آرمان‌ها و اهداف انسانی و الهی به حقیقت می‌پیوندند، دانش و شناخت انسان‌ها نیز کامل می‌شود و دیگر مجهولی در هیچ یک از علوم و دانش‌ها باقی نخواهد ماند» (پورسیدآقایی و همکاران، ۱۳۷۹: ۱۳).

آیت‌الله جوادی آملی درباره وضعیت جهان پس از ظهور منجی عالم بشریت حضرت مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف و گسترش فهم و اندیشه و عدالت می‌گوید؛ وجود مبارک ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف که آمد اندیشه‌ها کامل می‌شود:

«وضع الله یدة علی رئوسی العباد»، خداوند دستش را بر سر بندگان قرار می‌دهد. مردم فهم‌شان بالا می‌آید، فرهنگ‌شان بالا می‌آید، علم و عقل‌شان بالا می‌آید (جوادی آملی، بی تا: ۱۱۹).

بی تردید تنها قدرت سخت‌افزاری و نظامی، قادر به نابودی فساد و ظلم و ستم و گسترش عدالت نیست، بلکه جامعه انسانی از نظر عقل و خرد و دانش و بینش باید به حدی ارتقاء یابد که طبعاً خواهان برقراری حکومت حق و قانون و کنار نهادن ظلم و بی‌عدالتی شود و چنین شرایطی جز در پرتوی شکوفایی علم و حکمت و خردورزی و تکامل فرهنگی میسر نمی‌شود. بدیهی است که در راستای زمینه‌سازی برای تعجیل ظهور حضرت صاحب الزمان عجل الله تعالی فرجه الشریف است که انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی رحمته الله علیه به علم و دانش توجه زیادی نموده و از جوانان مسلمان می‌خواهد بیشتر وارد عرصه فراگیری علم و دانش گردند. مقام معظم رهبری نیز بر فراگیری و بهره‌مندی از علم و دانش تأکید فراوانی نموده و در بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، علم و توجه به آن را از مهم‌ترین ارکان تمدن نوین اسلامی می‌داند که می‌تواند بسترساز آرمان‌شهر مهدوی گردد. امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری که فهم درستی از آموزه‌های مهدوی و جامعه منتظر دارند، در تلاش برای ساختن جامعه‌ای نزدیک به جامعه پس از ظهور بوده و هستند که علم و دانش فراگیر در آن از اهمیت بسیار والایی برخوردار است. مسلم است که بسیاری از مشکلات بشر در جهان پس از عصر ظهور با ارتقای علم و دانش و تکامل فرهنگی جامعه توسط منجی موعود حل می‌شود و با الگو قرار دادن آن جامعه می‌شود بسیاری از مشکلات جامعه فعلی را نیز با کمک علم و دانش حل کرد و نیروهای

مسلح نیز می‌توانند با استفاده از دستاوردهای علمی و فناوری بر قدرت و اقتدار خویش بیفزایند و نور امید ظهور منجی آخرالزمان را در دل‌های مشتاقان آن حضرت فروزان‌تر نمایند.

نتیجه‌گیری

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران به رهبری ولی فقیه و نائب امام زمان علیه السلام تحول اساسی در نگرش مردم ایران به ویژه نیروهای جان‌برکف مسلح نظام مقدس جمهوری اسلامی روی داد. آنان با فرهنگ مهدویت و انتظار پویا و مثبت‌اندیش بیشتر آشنا شدند و خود را سرباز امام زمان علیه السلام تلقی نموده که تحت فرماندهی نائب ایشان در عصر غیبت قرار گرفته‌اند. امام خمینی رحمته الله علیه و مقام معظم رهبری که به هدایت و راهنمایی و فرماندهی نیروهای مسلح همت گماشتند، آنان را توصیه به کسب قدرت و اقتدار در همه ابعاد آن نمودند تا با کسب مهارت و صلاحیت‌های لازم برای سربازی منجی آخرالزمان، جامعه‌ای نزدیک به جامعه آرمانی مهدوی بسازند و با مبارزه با قدرت‌های ظالم و استکباری، زمینه تحقق عدالت و حاکمیت مستضعفین را که خداوند وعده آن را داده است، فراهم سازند.

بدیهی است، برآیند به‌کارگیری و بهره‌مندی از انواع قدرت نظامی و دفاعی موجب عزت، استقلال، امنیت و آرامش در جامعه می‌شود و آن را به جامعه آرمانی مهدویت نزدیک‌تر می‌نماید و در فراهم نمودن مقدمات و زمینه‌سازی جهت ظهور منجی آخرالزمان و تشکیل حکومت جهانی توسط ایشان نیز نقش به‌سزایی دارد. با توجه به این‌که در آموزه‌های مهدویت برقراری عدالت کامل و تشکیل حکومت جهانی و مبارزه با ظالمان و زورگویان جهان مطرح است، به طور مسلم این اندیشه با قدرت‌طلبی و سلطه‌گری مفسدان و ابرقدرت‌ها، تراحم جدی خواهد داشت؛ به همین دلیل باید در عصر پیش از ظهور نیز که منتظران و یاوران مهدی عجل الله تعالی فرجه الیه تلاش برای زمینه‌سازی ظهور آن حضرت می‌نمایند، با بهره‌گیری از همه مؤلفه‌های قدرت، روزه‌روز بر توان نظامی و دفاعی خویش بیفزایند و آن را ارتقا دهند تا شیطان صفتان و دجال‌سیرتان و زورگویان عالم را از سر راه امام زمان علیه السلام بردارند؛ لذا برای جامعه مهدوی، وجود قدرت سخت، قدرت نرم و قدرت هوشمند در همه ابعاد، به‌ویژه در بُعد نظامی و دفاعی امری ضروری به شمار می‌رود که در اندیشه مهدوی و فرهنگ انتظار بر آن تأکید گردیده است.

منابع

قرآن کریم

۱. ابن بابویه، محمد بن علی (۱۳۹۵ق)، *کمال الدین و تمام النعمه*، قم: دارالکتب الاسلامیه.
۲۷. ایزدی، حجت‌الله (۱۳۸۷)، «مبانی قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران»، *فصل‌نامه مطالعات بسیج*، سال یازدهم، شماره ۴۰.
۲۸. آصف آگاه، حسن (۱۳۸۷)، *سوشیالیست منجی ایران‌نویج*، مقدمه نویسنده: بونو کریستین، قم: مؤسسه آینده روشن.
۲۹. آل نیی، سیدمحسن (۱۳۹۶)، «انقلاب اسلامی آغاز ظهور یا زمینه‌ساز ظهور»، *فصل‌نامه پژوهش‌های مهدوی*، سال پنجم، شماره ۲۰.
۳۰. پطروشفسکی، ای. پ (۱۳۵۱)، *نهضت سریداران خراسان*، ترجمه: کریم کشاورز، تهران: پیام.
۳۱. پورسیدآقایی، سیدمسعود و همکاران (۱۳۷۹)، *تاریخ عصر غیبت*، قم: انتشارات حضور.
۳۲. پورسیدآقایی، سیدمسعود (۱۳۸۸)، «زمینه‌سازی ظهور»، *فصل‌نامه مشرق موعود*، سال سوم، شماره ۱۰.
۳۳. جوادی آملی، عبدالله (بی‌تا)، *مهدویت و آینده بشر*، بی‌جا: مبلغان.
۳۴. حسینی خامنه‌ای، سیدعلی، *مجموعه بیانات*، قابل دسترسی در وبگاه: www.khamenei.ir.
۳۵. حکیمی، محمدرضا (۱۳۸۸)، *خورشید مغرب*، قم: دلیل ما.
۳۶. دهقان، محمدحسن (۱۴۰۰)، «الگوی قدرت نظامی ج.ا. ایران براساس فرهنگ مهدویت»، *فصل‌نامه علمی مطالعات بین‌رشته‌ای دانش راهبردی*، سال یازدهم، شماره ۴۵.
۳۷. زمچی اسفزاری، معین‌الدین محمد (بی‌تا)، *روضات الجنات فی اوصاف مدینه هرات*، تصحیح: سیدکاظم امام، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
۳۸. سیدباقری، سیدکاظم (۱۳۹۰)، «ماهیت و مؤلفه‌های قدرت سیاسی از منظر قرآن کریم»، *کتاب نقد*، سال سیزدهم، شماره ۶۰-۵۹.
۳۹. شجاعی مهر، رضا (۱۳۹۱)، *مهدویت، هویت انقلاب اسلامی*، قم: مؤسسه انتشاراتی امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف.
۴۰. شفیعی سروستانی، ابراهیم (۱۳۸۸)، *معرفت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و تکلیف منتظران*، تهران: موعود عصر.
۴۱. طوسی، محمد بن الحسن (۱۴۱۱ق)، *الغیبه*، قم: دارالمعارف الاسلامیه.

۴۲. عمید، حسن (۱۳۸۹)، *فرهنگ فارسی*، تهران: راه رشد.
۴۳. فتاحی اردکانی، حسین؛ مسعودی، حسین؛ امام جمعه‌زاده، سیدجواد (۱۳۹۷)، «تحلیل مفهوم قدرت و منابع تشکیل دهنده آن از دیدگاه جوزف نای»، *دوفصل‌نامه علمی پژوهشی مطالعات قدرت نرم*، سال هشتم، شماره ۱۸.
۴۴. فلاح رفیع، علی (۱۳۸۶)، «مهدویت، فرجام‌اندیشی تاریخ و فلسفه تاریخ هگل»، *فصل‌نامه شیعه‌شناسی*، سال پنجم، شماره ۲۰.
۴۵. فیروزآبادی، سیدحسن (۱۳۸۶)، «آینده‌نگاری راهبردی در دکترین مهدویت»، *فصل‌نامه مطالعات دفاعی استراتژیک*، سال نهم، شماره ۳۱ و ۳۲.
۴۶. کفیل، محمد صادق (۱۳۸۳)، «عدالت مهدوی در اندیشه امام خمینی رحمته‌الله علیه»، *انتظار*، شماره ۱۳.
۴۷. لاریجانی، علی؛ غلامی ابرستان، غلامرضا (۱۳۹۰)، «رابطه اقتدار و مشروعیت در نظام سیاسی»، *فصل‌نامه مطالعات روابط بین‌الملل*، دوره چهارم، شماره ۱۶.
۴۸. مجلسی، محمدباقر (۱۳۳۹ق)، *بحارالانوار (مهدی موعود)*، ترجمه: علی دوانی، قم: حکمت.
۴۹. مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۴ق)، *بحارالانوار*، بیروت: مؤسسه الوفاء.
۵۰. موسوی خمینی، سیدروح‌الله (۱۳۸۵)، *صحیفه نور*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی رحمته‌الله علیه.
۵۱. میرخواند، غیاث‌الدین بن همام‌الدین بن الحسین (۱۳۸۰)، *تاریخ حبیب‌السریر*، تهران: خیام، چهارم.
۵۲. نای، جوزف (۱۳۹۲)، *آینده قدرت*، ترجمه: احمد عزیزی، تهران: نشر نی.
۵۳. نائینی، مرتضی (۱۳۸۰)، «جان و جانان: امام زمان عجل‌الله تعالی فرجه‌الشریف از نگاه مقام معظم رهبری»، *فصل‌نامه انتظار موعود*، شماره ۲.
۵۴. نعمانی، محمدبن ابراهیم (۱۴۲۲ق)، *الغیبه*، تحقیق: فارس حسون، قم: انوارالمهدی.
۵۵. الهامی‌نیا، علی اصغر (۱۳۸۲)، *نهضت انتظار و انقلاب اسلامی سطح (۳)*، تهران: معاونت آموزش نیروی مقاومت بسیج (مدیریت پژوهش و تألیف)، اول.